

Az I. Szabolcs-Szatmár megyei középiskolás és szakmunkás honismereti tábor

1975 őszen érlelődött meg az a gondolat, hogy a középiskolai és szakmunkás diákok részére megyei diáktábort szervezzünk. A honismereti mozgalomban jelentős szerepet játszó vásárosnaményi járás vezetői azonnal felajánlották a Vásárosnamény-Gergelyugornya-i Tisza-part kellemes fekvésű úttörőtaorát. A Szabolcs-Szatmár megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya a tábor költségeire 50 ezer Ft-ot, a tábor anyagának — pályázataink és előadásaink — kiadására, nyomdai költségeire 25 ezer Ft-ot biztosított, a Szabolcs-Szatmár megyei KISZ Bizottság pedig további 10 ezer Ft költséggel járult hozzá a kiadások (személyi és tárgyi) fedezéséhez. A Megyei Művelődési Központ kölcsönözte a munkához szükséges magnetofonokat, fényképező-, filmfelvevőgépeket stb. A tábor feltételei ezzel meg is születtek.

A Megyei Művelődésügyi Osztály közművelődési és középiskolai csoportja — a tábor színvonalas szakmai feladatainak megoldásával megbízott Szabolcs-Szatmár megyei Levéltárral együtt — hozzálatott a tartalmi szervezés, előkészítés munkáihoz. A tábor vezetésével a vásárosnaményi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium honismereti szakköreinek vezetőjét, dr. Szabó Istvánné tanárnőt bíztuk meg, táborvezető helyettesként a megyei KISZ bizottság *Oszlár Albertet*, a vásárosnaményi járási KISZ bizottság politikai munkatársát jelölte ki, a gazdasági ügyek intézését *Zsigó Andrásné*, a vásárosnaményi Járási Nagyközségi Művelődési Központ gazdasági előadója vállalta magára.

A vásárosnaményi Művelődési Központban kialakítottuk a tábor programját. Azok az intézmények, szervek akiktől segítséget kértünk, példamutatón álltak a rendelkezésünkre.

Az *iskolátörténetet* kutató csoportot *Jaó Károly*, a II. Rákóczi Ferenc Gimnázium igazgatóhelyettese vezette. Választásuk a vásárosnaményi 2. számú (régében gergelyugornyai) általános iskolára esett, ahol *Nagy Dezső* igazgató fogadta a csoportot, és megmutatta nekik az iskola irattárát, levelezéseit, anyakönyveit stb. A csoportban 12 fiatal vett részt a kutatómunkában.

Az *üzemtörténetet* kutató csoportot *Szabó Géza*, a Bessenyei György Tanárképző Főiskola tanára vezette. A helyiek munkaterületül a vásárosnaményi Ládagyáral ajánlották, mert ebben az üzemben a vezetőség maga is lelkes pártfogója az üzemtörténeti kutatásnak. Az üzem első 10 évéről *Kiss Endre* és *Antal Miklós*: A Ládagyár 10 éves története címmel krónikát állított össze, így volt egy olyan kiindulási pont, ahonnan a tábor diákjai már könnyebben mehettek tovább a szakszerű vezetés, nem utolsósorban *Kiss Endre* bér- és munkaügyi előadó szíves és készséges közreműködésével. *Székely József* a vállalat üzemvezetője a mikrobuzst percnyi pontossággal köldte a „kutatókért” és szállította vissza őket a táborba. A csoportban 9 fő dolgozott.

A *tsz történetét* kutató csoportot dr. *Gyarmathy Zsigmond*, a megyei levéltár igazgatója vezette. A házigazda szerepét ebben az esetben a Vásárosnaményi Vörös Csillag Termelészövetkezet vezetői töltötték be. A téma a szövetkezet története volt, a negyedik ötéves terv időszakában. A tsz 1952—1962 közötti történetét a vásárosnaményi honismereti szakkör tagjai állították össze, s a tábor szakcsoportja ezt a munkát folytatta. A csoportban 7 fiatal dolgozott.

A *néprajz-hagyománykutató* csoportot *Molnár Máttyás* tanár, a vajai Vay Ádám múzeumi igazgatója vezette. A csoportban 18 fiatal tevékenykedett, akik nagy lelkesedéssel gyűjtötték a Vásárosnamény II. kerületben (volt Gergelyugornya), Tarpán és Gulácson a nép ajkán élő Rákóczi-hagyományt, de más témakörben is — tréfás mondókák, hiedelemvilág, népi gyógyítás — érdeklődtek.

A *képeskrónika* csoportot *Hajdu István*, a vásárosnaményi II. Rákóczi Ferenc Gimnázium tanára, az iskola foto-szakkörének vezetője irányította. Munkaterületük elsősorban a tábor és a tábori élet krónikájának összeállítása volt, de úgy hogy kisebb csoportokban részt vettek a többi szakcsoport munkájában is, elkészítették azokat a képeket, amelyek a pályázatokhoz szükségesek voltak. Ezen kívül a tábor munkájáról 8 mm-es kisfilmet is forgattak. A gimnázium foto-laboratóriumában végezték az előhívás, a másolás stb. munkálatait. A csoportnak 12 tagja volt.

A táborba 42 tanuló érkezett és részt vett a tábor munkájában még további 16 fő, akiket elsősorban a vásárosnaményi honismereti szakkörből hívtunk meg.

A fegyelmezett, sikeres munka előfeltétele volt a helyes válogatás. A megyei kö-zéiskolai csoport által kiadott körlevélben arra kértük az iskolák igazgatóit, hogy olyan fiatalokat küldjenek az első táborba, akik már eddig is jól szerepeltek, vagy számítani lehet, hogy a táborban tanultakat gyümölcsöztetni tudják majd az otthoni honismereti szakköri munkában. Ennek érdekében kértük, hogy a kijelölt fiatalok készítsenek 3—5 oldalas „belépő” pályamunkát (három hónap állt a rendelkezésük-re), amit az iskolai történelem-munkaközösség lásson el bírálattal és ezt a tábor részt-vevői a pályázattal együtt zárt borítékban adják át a táborvezetőnek. A jelöltek né-hány kivétellel el is hozták a pályamunkát. A szakmai csoportvezetőkből alakított zsü-ri értékelte ezeket a dolgozatokat és javát a tábor vezetősége könyvjutalomban része-sítette. A színvonal meglepően jól alakult: 6 első, 6 második, 5 harmadik díjat adtunk ki és 14 munka kapott dícséretet, mindössze 10 szerző 6 pályamunkáját nem jutalmaz-tuk, de azok is olyanok voltak, amiket elfogadhattunk a táborban való részvétel felté-teleként. Ezek a pályamunkák azután bekerültek a megyei honismereti pályázat if-júsági kategóriába, ahol a megyei múzeum és megyei levéltár szaklektorainak vé-leményezése alapján — újra értékelve — esetleg újabb pályadíjat is kiérdemelhet-nek. Véleményünk szerint több ilyen dolgozat is volt közöttük.

A heti munka zárásaként a szakcsoportok elkészítettek egy-egy közös pályamun-kát. Az iskolatörténeti csoport *Adatok a gergelyiugornyai Általános Iskola történe-téhez 1875-től* címmel, az üzemtörténeti csoport *A Vásárosnaményi Ládagyár törté-nelete 1970—1975 között* címmel, a tsz történeti csoport *A Vásárosnaményi Vörös Csillag Tsz története 1970—1975 között* címmel, a néprajz-hagyománykutató csoport *Hagyományok, szo-kások, hiedelmek* címmel, s a képeskrónika-író csoport *A honismereti diáktábor 76* címmel állította össze pályamunkáit. Ezeket a pályázatokat az országos néprajzi és honismereti pályázat 1976. évi megyei tagozatán bírálják el.

A gyűjtő és feldolgozó munkát egészítették ki azok az előadások és konzultációk, amelyeket felkért előadók tartottak, illetve vezettek. A táborral egyidőben zajlottak a Nyári Honismereti Egyetem és a Honismereti Akadémia foglalkozásai Nyiregyhá-zán, így meg kellett elégednünk helyi előadókkal. A honismereti munka szerepe a KISZ mozgalomban címmel *Kajdy Zsuzsa* a megyei KISZ Bizottság politikai mun-katársa, a közművelődési intézmények és az iskolai szakkörök együttműködésének

Készül a Tábor Honismereti Híradója (Hajdu István felv.)

lehetőségei címmel *Tóth László*, a megyei művelődési központ csoportvezetője, a honismereti-néprajzi megyei pályázatok értékelése címmel *Dr. Papp Agoston*, a megyei művelődési osztály főelőadója, A múzeumbarát körök és a honismereti szakcsoportok együttműködése, az iskolai múzeumok létrehozásának lehetőségei Szabolcs-Szatmár megyében címmel *dr. Németh Péter*, a múzeumok megyei igazgatóságának vezetője, A krónikairás címmel *dr. Béres András* a Hajdú megyei Levéltár tudományos munkatársa, A honismereti szakkörök nevelési szerepe címmel *dr. Gyarmathy Zsigmond* a Szabolcs-Szatmár megyei Levéltár igazgatója tartott előadást.

Kedves színfoltja volt az 1976. július 25—31. között rendezett tábornak a július 28-án megtartott kirándulás, melyet a nyiregyházi Nyári Honismereti Egyetem és a Honismereti Akadémia résztvevőivel közös programként szerveztünk. A vendégek és a tábor résztvevői érdeklődésüknek megfelelően helyezkedtek el az autóbuszokon, az egyiken hagyománykutatók és az e téma iránt érdeklődő vendégek, külön a tsz történet kutatók és az érdeklődő vendégek, külön a krónikások és külön az iskolatörténettel foglalkozók. Menet közben már az autóbuszokon megkezdődött a beszélgetés a vendégek és az új táborlakók között, sok hasznos tanáccsal gyarapodtak a tábor résztvevői és remélhetőleg az egyetem és az akadémia kirándulói megfelelő felvilágosítást kaptak a tábor életéről. A kirándulás egyik állomása a patics-falu, festett fakazettás mennyezetű tákosi református műemlék-templom volt, ahol *Kovács Béla* bácsi, a műemlék gondnoka látékoztatta a látogatókat, majd a csarodai műemlék-templomot¹ — melyet a műemlék-felügyelőség most állíttatott helyre, és tárta fel az Arpád-korig visszamenő freskóit — néztük meg, amelyről *dr. Németh Péter* megyei múzeumigazgató nyújtott látékoztatót. Tarpán a csoportok az idő szűkös volta miatt két részre szakadtak, az egyik *Bajcsy-Zsilinszky* és felesége síremlékénél, valamint *Esze Tamás* szobránál tisztelegtek, a másik pedig *Szűcs László* tsz párttitkár kedves invitáló szavaira megtekintette a tsz által létrehozott és fenntartott tájházat, melyben a hagyományos és néprajzi értékű eszközök mellett a mai tarpai élet, gazdálkodás és művelődés tárloiban is gyönyörködhettek a látogatók. Ez a délután hamar elszaladt, alig maradt idő arra, hogy a Vásárosnaményban a Hazafias Népfront mellett működő Honismereti Munkaközösség által állított — a naményi pátens kiadását és II. Rákóczi Ferenc Tiszán való átkelését jelző — emléktáblánál, a Tiszahíd naményi hídfőjénél az emlékezés koszorúit elhelyezzék.

A szakmai feladatok teljesítése mellett a tábor vezetői arról is gondoskodtak, hogy a honismereti tábor résztvevői a KISZ-élet adta nevelés lehetőségeit is tanulmányozzák és gyakorolják. Amikor 1976. július 25-én 14 órakor felbúztak a tábornyitást jelző zászlót és elhangzottak *Sánta Jánosnak*, a megyei művelődésügyi osztály helyettes vezetőjének megnyitó szavai, *Oszlár Albert* táborvezető-helyettes irányításával megalakultak a szakcsoportonkénti KISZ-alapszervezetek, megválasztották a maguk titkárait és vezetőségét is. A KISZ-vezetők öntevékenyen értékelték a napi munkát és ha szükség volt rá javaslatokat elmondtak a tábor vezetőségének. Ok gondoskodtak a kulturális- és sportrendezvények lebonyolításáról is. A táborozók az új művelődési központban — *Sánta Miklós* igazgató figyelmességéből — részt vettek a Magyar Állami Népi Együttes díszelőadásán. A Tisza-part kellemes fővenye a napozni vágyóknak, a Tisza hús vize a fürdőzőknek adott alkalmat a kikapcsolódásra is.

A tábor munkájában részt vettek és segítettek tevékenységünket *Sárréti Géza*, járási osztályvezető, *Filep Gizella*, járási úttörőtitkár, valamint *Szabó László*, a II. Rákóczi Ferenc Gimnázium és Mezőgazdasági Szakközépiskola igazgatója.

A tábor 1976. július 31-én zártuk, amikor *dr. Szabó Istvánné*, a tábor vezetője és *Szedlách Richárd*, a megyei művelődésügyi osztály középiskolai csoportvezetője — a táborozó és zászlólevonó ünnepség szónoka — értékelte az elvégzett munkát és a résztvevőket a tábor vezetője egy-egy beregi könyvjelzővel ajándékozta meg. Vezetőink nagy nevelői tapasztalata, tanári és szakkörvezetői rutinja, fiatalossága nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a tábor résztvevői nemcsak tanultak, hanem ott-hon is érezték magukat az első megyei honismereti diáktáborban.

Dr. Gyarmathy Zsigmond

¹ Ld. a hátsó borítón lévő képet.